

Od severu a jihu do nádherné země

Texty na tento týden

Daniel 11

Základní verš

„Někteří z prozíravých budou klesat, budou zkoušeni, třibeni a běleni pro dobu konce, totiž do jistého času.“ (Da 11,35)

Úvodem této poměrně náročné kapitoly chceme poukázat na několik důležitých bodů. Zprvu, Da 11 nese mnoho podobných znaků jako předchozí prorocké vize v knize Daniel. Stejně jako v kapitolách 2, 7, 8 a 9, také i v 11. kapitole začíná prorocké poselství ode dnů proroka a směřuje dále do budoucnosti, až do času konce. Zadruhé, postupně se i zde vynořují světové mocnosti, které utlačují Boží lid. A zatřetí, každá prorocká vize vrcholí dobrou zprávou a šťastným koncem. Ve 2. kapitole kámen rozdrtil sochu a naplnil celou zem, v 7. kapitole Syn člověka přijímá království a v kapitolách 8. a 9. je prostřednictvím Mesiášova díla očištěna nebeská svatyně.

Jedenáctá kapitola knihy Daniel sleduje tři základní linie. (1) Začíná pohledem na perské krále, rozebírá jejich osudy a čas konce, kdy král Severu zaútočí. (2) Popisuje posloupnost bojů mezi králem Severu a králem Jihu a způsob, jakým ovlivňují Boží lid. (3) Celá kapitola končí pozitivně, když král Severu čelí svému zániku na „hoře svaté nádhery“ (Da 11,45). Takový závěr naznačuje konec zla a ustanovení věčného Božího království.

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

PROROCTVÍ O PERSII A ŘECKU

¹V prvním roce vlády Darjaveše médského jsem stál při něm, abych mu dodával sílu a byl mu záštitou. ²Nyní ti tedy oznámím pravdu: Hle, v Persii povstanou ještě tři králové. Čtvrtý pak nabude většího bohatství než ostatní. Jakmile získá sílu ze svého bohatství, vyburcuje všechno proti řeckému království. ³Povstane však bohatýrský král, bude vládnout nad obrovskou říší a dělat, co se mu zlíbí. ⁴Ale až bude pevně stát, bude jeho království rozlomeno, rozděleno podle čtyř nebeských větrů, avšak ne jeho potomkům; nebude to už říše, jaké vládl on, neboť jeho království bude rozvráceno a dostane se jiným, nikoli jim. (Da 11,1–4)

Osobní studium

Uvažuj o úvodních verších. V čem se podobají některému z předchozích proroctví, se kterými jsme se již při studiu knihy Daniel setkali?

Gabriel říká Danielovi, že v Persii ještě povstanou tři králové. Po nich bude následovat čtvrtý král, který z nich bude nejbohatší a nejsilnější, a vrhne se do boje proti Řecku. Po Kýrovi vládli nad Persií postupně tři králové: Kambýses II. (530–522 př. Kr.), Gaumáta (známý také jako Smerdis; 522 př. Kr.) a Dareios I. (522–486 př. Kr.). Čtvrtým králem byl Xerxes, zmíněný v knize Ester jako Achašveróš. Byl mimořádně bohatý (Est 1,1–7) a vedl obrovskou armádu, se kterou zaútočil na Řecko, přesně jak to předpovídalo proroctví. Navzdory přesile se mu udatné řecké vojsko ubránilo.

Když známe historické souvislosti, nedělá nám příliš velký problém identifikovat „bohatýrského krále“, který se objevuje v Da 11,3 a který se stává svrchovaným vládcem sta-

rověku, jako Alexandra Velikého. Alexandr zemřel náhle ve věku 32 let a království si nakonec rozdělili čtyři jeho generálové: západní část uchwátí Kassandr, severní Lýsimachos, východní Seleukos a jižní Ptolemaios.

Porovnej Daniel 11,2–4 a Daniel 8,3–8.20–22. Jak nám všechny tyto verše pomáhají identifikovat Alexandra Velikého jako krále, o němž se zde hovoří?

Co se můžeme naučit z této směsi jmen, míst a historických událostí? Zaprvé, zjišťujeme, že proroctví se naplnilo přesně podle předpovědi nebeského posla. Boží slovo se nikdy nemýlí a vždy se naplní. Zadruhé, Bůh je vládcem dějin. Někdy se nám může zdát, že posloupnost politických mocností, vůdců a říší pohánějí touhy králů, vůdců, diktátorů a politiků nejrůznějšího druhu. Bible však zjevuje, že svrchovanou moc má Bůh a vede dějiny podle svého nadpřirozeného (a proto pro nás často nepochopitelného) cíle. Můžeme si však být jisti, že Bůh nakonec přivede dějiny k bodu, kdy skoncuje se zlem a ustanoví své věčné království.

Aplikace

Proč nemůžeme přesně rozumět všemu, co se v dějinách odehrálo? Proč je někdy těžké pochopit i to, co se odehrává v našem vlastním životě? K čemu tě vede toto poznání?

PROROCTVÍ O SÝRII A EGYPTĚ

⁵Tu se vzdá král Jihu, ale jeden z jeho velitelů se vzdá víc než on a bude vládnout. Bude vládnout nad nesmírnou říší. ⁶Po uplynutí několika let se spojí: dcera krále Jihu přijde ke králi Severu, aby ujednala smír; avšak paže si neuchová sílu, jeho paže neobstojí. Dcera bude v té době vydána záhubě i s těmi, kteří ji přivedli, i s tím, který ji zplodil, a s tím, kdo jí byl oporou. ⁷Avšak na jeho místo postoupí výhonek z jejích kořenů, přitáhne proti vojsku a vejde do pevnosti krále Severu a bude tam prosazovat svou sílu. (Da 11,5–7)

Osobní studium

Jak jsme si již řekli, po smrti Alexandra Velikého (323 př. Kr.) se obrovská Řecká říše rozpadla na čtyři hlavní části, kterým vládli Alexandrovi generálové (takzvaní diadochové). Dva z nich – Seleukos I. Nikátor v Sýrii (sever) a Ptolemaios I. Sótér v Egyptě (jih) – dokázali vytvořit dynastie, které pak navzájem bojovaly ve snaze ovládnout jednotlivé části říše.

Když čteme o válkách mezi králem Severu a králem Jihu, o kterých se mluví ve verších Da 11,5–14, má se za to, že jde o skutečné války mezi těmito dynastiemi. Podle tohoto proroctví měl nastat pokus o sjednocení obou dynastií, ale takové spojení mělo jen velmi krátké trvání (Da 11,6). Z historických zdrojů se dozvídáme, že Antiochos II. (261–246 př. Kr.), vnuk Seleukia I., se oženil s Berenikou, dcerou egyptského krále Ptolemaia II. Toto manželství však netrvalo dlouho a konflikt, který přímo ovlivnil Boží lid, se obnovil. Da 11 se

věnuje některým důležitým událostem, které se dotknou Božího lidu během následujících staletí.

Je logické položit si znovu otázku, proč Bůh předem zjevuje podrobnosti o válkách, které se dotýkají království soupeřících o moc v dané oblasti. Důvod je pochopitelný: Tyto boje ovlivňují Boží lid. Hospodin proto předem oznamuje mnoho obtíží a problémů, kterým měl Boží lid v následujících letech čelit. Zároveň jsme si už řekli, že Bůh je vládcem dějin. Když tedy srovnáváme proročké záznamy s historickými událostmi, můžeme znovu a znovu vidět, že proročké slovo se naplňuje podle předpovědí. Bůh, který předpovídá nestálost těchto starořeckých království bojujících proti sobě, je Bohem, který zná budoucnost. Zaslouží si naši důvěru. Je to velký Bůh, ne modla vytvořená lidskou fantazií. Bůh usměrňuje chod historických událostí, a pokud mu to dovolíme, může měnit i naše životy.

Aplikace

Přečti si text Iz 46,9.10. Jakou naději nám dávají tyto dva verše? Jaké myšlenky křesťanského učení se nacházejí v tomto textu? Uvažuj, jak děsivý by byl desátý verš, kdyby Bůh nebyl laskavý a milující.

ŘÍM A VŮDCE SMLOUVY

¹⁸Pak obrátí tvář k ostrovům a mnohých se zmocní, avšak jeden konzul učiní přítrž jeho tupení; a nejen to: jeho tupení mu oplátí. ¹⁹Obrátí tedy tvář k pevnostem své země, ale klesne, padne a nenajdou ho. ²⁰Na jeho místo povstane někdo, kdo dá projít výběřčimu vznešeným královstvím, ale po několika letech bude zlomen, a to ani hněvem ani bojem. ²¹Na jeho místo povstane Opovrženíhodný. Královská důstojnost mu nebude udělena, nýbrž nerušeně přitáhne a úskočně se zmocní království. ²²Jako povodní budou před ním odplaveny a zlomeny paže protivníků, právě tak i vůdce smlouvy. (Da 11,18–22)

Osobní studium

Přečti si verše Da 11,16–28. Přestože text není jednoduchý, pokus se najít obrazy a vyjádření, které ti připomínají jiné části knihy Daniel.

Zdá se, že přesun moci z helénských králů směrem na pohanský Řím je vyjádřen ve verši Da 11,16: „Ten, který přitáhne proti němu, bude dělat, co se mu zlíbí, a nikdo před ním neobstojí. Zastaví se i v nádherné zemi a jeho ruka přinese zkázu.“ Nádherná země je Jeruzalém a celá oblast kolem něj a mocnost, která tuto část Izraele ovládla, byl právě pohanský Řím. Stejná událost je popsána i při horizontálním růstu malého rohu, který se také rozšířil až k nádherné zemi (Da 8,9). Zdá se tedy jasné, že moc, která v té době ovládala svět, byla Římská říše.

Takové pochopení biblického textu podporují některé další náznaky. Například odkaz na toho, „kdo dá projít výběřčimu vznešeným královstvím“ (Da 11,20), odkazuje v daném kontextu s velkou pravděpodobností na císaře Augusta. Právě během

jeho vlády cestovala Marie s Josefem kvůli sčítání lidu do Betléma a narodil se jim tam Ježíš. Kromě toho bude podle proroctví následníkem tohoto panovníka „Opovrženíhodný“ (Da 11,21). Jak ukazují dějiny, po Augustovi se stal císařem Tiberius, adoptivní syn Augusta. Tiberius byl známý jako výstřední člověk, kterého kritizovali pro jeho pokrytectví a mnoho dalších nectností.

A co je nejdůležitější, podle biblického textu právě během vlády Tiberia měly být „odplaveny a zlomeny paže protivníků, právě tak i vůdce smlouvy“ (Da 11,22). Označení „vůdce“ odkazuje na Da 9,25, kde je překládáno jako „vévoda“. Text Da 11,22 poukazuje na ukřižování Krista (Mt 27,33–50), který byl odsouzen a ukřižován právě během vlády Tiberia. Zmínka o Kristu jako o „vůdci smlouvy“ je ukazatelem, který nám pomáhá vidět plynutí dějinných událostí. Tato skutečnost je mimo jiné opětovným důkazem o Božím předzvěděním. A stejně tak, jako měl Bůh pravdu ve všem, co se splnilo v těchto proroctvích, můžeme mu důvěřovat i v tom, co se ještě má stát v budoucnosti.

Aplikace

Dokonce i uprostřed různých politických a historických událostí je v textu představen Ježíš z Nazareta, „vůdce smlouvy“. Co to vypovídá o Kristu jako nejdůležitější postavě Písma a dějin?

NÁSLEDUJÍCÍ MOCNOST

³¹Jeho paže se napřáhnou a znesvěť svatyni i pevnost, vymýtí každodenní oběť a dají tam ohyzdnou modlu pustošitele. ³²Ty, kteří jednají svévolně vůči smlouvě, přivede úlisnostmi k rouhání. Avšak lid, ti, kteří se znají ke svému Bohu, zůstanou pevní a budou podle toho jednat. ³³Prozíraví v lidu budou poučovat mnohé, ale budou po nějaký čas klesat pod mečem a plamenem, zajetím a loupeží. ³⁴Když budou klesat, naleznou trochu pomoci, ale mnozí se k nim připojí úskočně. ³⁵Někteří z prozíravých budou klesat, budou zkoušeni, tříbeni a běleni pro dobu konce, totiž do jistého času. ³⁶Král bude dělat, co se mu zlíbí, bude se vypínat a činit větším nad každého boha a bude divně mluvit i proti Bohu bohů, co mu nepřísluší, a bude ho provázet zdar, dokud se nedovrší hrozný hněv, neboť rozhodnutí bude vykonáno. (Da 11,31–36)

Osobní studium

Přečti si celý text Da 11,29–39. Jaká mocnost je zde představena jako nástupce velmoci, kterou jsme ztotožnili s pohanským Římem?

Tyto verše odkazují na nový mocenský systém. Přestože tento systém navazuje na pohanskou Římskou říši a nese některé znaky svého předchůdce, zdá se, že v některých aspektech je odlišný. Biblický text říká, že „podruhé to nebude tak jako poprvé“ (Da 11,29). Když se podíváme na následující verše, zjistíme, že tento systém jedná jako náboženská mocnost. Svůj útok míří především na Boha a jeho lid. Podívejme se na některé činy, kterých se tento král dopouští.

1. V textu čteme, že „bude sptit a jednat proti svaté smlouvě“ (Da 11,30). Je to zmínka o Boží smlouvě o spasení, proti níž se tento vládce staví na odpor.
2. Tento král organizuje vojska, která nakonec „znesvěť svatyni“ a „vymýtí každodenní oběť“ (Da 11,31). Už v Da 8 jsme si všimli, že malý roh zničil základy Boží „svatyně“

a „zrušil každodenní oběť“ (Da 8,11). Tato slova musíme chápat jako popis duchovního útoku proti Kristově službě v nebeské svatyni.

3. Následkem útoku této mocnosti na svatyni je, že do Božího chrámu umístí „ohyznou modlu pustošitele“ (Da 11,31). Paralelou tohoto vyjádření je výraz „vzpoura, která pustoší“, kterým je charakterizováno odpadnutí a vzpoura malého rohu (Da 8,13).
4. Tato mocnost útočí na Boží lid: „Někteří z prozíravých budou klesat, budou zkoušeni, tříbeni a běleni pro dobu konce, totiž do jistého času.“ (Da 11,35) Tento verš nám také připomíná malý roh, který „srazil na zem část toho zástupu, totiž hvězd, a rozšlapal je“ (Da 8,10; také Da 7,25).
5. O tomto králi se dozvídáme, že „bude dělat, co se mu zlíbí, bude se vypínat a činit větším nad každého boha a bude divně mluvit i proti Bohu bohů, co mu nepřísluší“ (Da 11,36). Nemusí nás překvapit, že i malý roh mluvil „troufale“ (Da 7,8), a to dokonce i proti Bohu (Da 7,25).

Aplikace

V daném kontextu bychom mohli objevit i další podobnosti. Proč je důležité držet se Písma a toho, co se z něj dozvídáme – a to i přesto, že většina společnosti může náš postoj hodnotit velmi negativně?

ZÁVĚREČNÉ UDÁLOSTI

⁴⁰V době konce se s ním srazí král Jihu, ale král Severu proti němu zaútočí s vozbou a jízdou a obrovským lodstvem. Přitáhne proti zemím, zaplaví je a potáhne dál. ⁴¹Přitáhne i do nádherné země a mnozí klesnou. Z jeho rukou uniknou jen tito: Edóm, Moáb a přední z Amónovců. ⁴²Vztáhne svou ruku na četné země; ani egyptská země nevyvázne. ⁴³Získá vládu nad skrytými poklady zlata a stříbra a všemi egyptskými drahocennostmi. V jeho průvodu budou i Lúbijci a Kúšijci. ⁴⁴Ale vyděsí ho zprávy z východu a ze severu. Vytáhne s velkým rozhořčením, aby mnohé zahladil a vyhubil jako klaté. ⁴⁵Postaví své přepychové stany od moří k hoře svaté nádhery. Pak přijde jeho konec a nikdo mu nepomůže. (Da 11,40–45)

Osobní studium

Jak rozumíš úvodním veršům? Jaké události jsou zde popsány?

Následující slovní spojení nám pomáhají pochopit výše zmíněné verše:

Doba konce: Vyjádření „doba konce“ se objevuje pouze u proroka Daniela (Da 8,17; 11,35.40 a 12,4.9). Zkoumání Danielových proctví naznačuje, že čas konce je období, které trvá od pádu papežství v roce 1798 až po vzkříšení mrtvých (Da 12,2).

Král Severu: Tento název se poprvé vztahuje na označení dynastie Seleukovců, ale později označuje pohanský a nakonec papežský Řím. V tomto kontextu tedy nejde o popis zeměpisné oblasti, ale o označení duchovního nepřítele Božího lidu. Kromě toho bychom si měli všimnout, že král Severu představuje napodobeninu pravého Boha, který je v Písmu symbolicky spojen se severem (Iz 14,13).

Král Jihu: Tento název se nejprve týká dynastie Ptolemaiovců v Egyptě, který leží na jih od Jeruzaléma. Ale když se proctví postupně rozšiřuje, tento výraz získává teologický rozměr a někteří teologové ho spojují s ateizmem. Ellen G. Whiteová v souvislosti

s Egyptem zmíněným ve verši Zj 11,8 píše: „To je ateizmus.“ (GC 269; VDV 181)

Hora svaté nádhery (Nádherná svatá hora; B21): V starozákonním období toto vyjádření odkazovalo na Sión, hlavní město a srdce Izraele, které se nacházelo v zaslíbené zemi. Po Ježíšově ukřižování se již Boží lid neidentifikuje podle etnických a zeměpisných hranic. Svatá hora musí být proto symbolickým označením Božího lidu, který se nachází po celém světě.

Události zmíněné v tomto proctví bychom mohli charakterizovat následovně:

(1) Král Jihu útočí na krále Severu: Francouzská revoluce se pokusila o likvidaci náboženství a porážku papežství – tento pokus se však nevydařil. (2) Král Severu útočí a poráží krále Jihu: náboženské síly vedené papežstvím a jeho spojenci nakonec porazí síly ateizmu a vytvoří spojení s poraženým nepřítelem. (3) Edóm, Moáb a přední Amónovci uniknou: někteří z těch, kteří nejsou součástí Božího lidu, se k němu v poslední chvíli přidají. (4) Král Severu se připravuje na útok proti svaté hoře, ale nadejde jeho konec: síly zla budou nakonec zničeny a bude ustanoveno Boží království.

Aplikace

Jak tě poznání, že na konci zvítězí Bůh a jeho lid, naplňuje klidem a nadějí?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Je zajímavé, že v odkazu k textu Da 11,29–39 identifikoval Martin Luther „ohybnou modlu pustošitele“ (Da 11,31) s papežstvím, s jeho učením a praktikami. Souvislost mezi kapitolami sedm, osm a jedenáct posiluje pohled Luthera a mnoha protestantských teologů, že instituce papežství a jeho učení jsou naplněním těchto proroctví v dějinách. V této souvislosti Ellen G. Whiteová napsala: „Žádné společenství věřících v dosahu moci Říma se nemohlo dlouho těšit svobodě svědomí. Jakmile papežství získalo moc, snažilo se tvrdě zasáhnout proti každému, kdo odmítal uznat jeho nadvládu. Tak se jeho moci poddali postupně všichni křesťané.“ (GC 62; VDV 45)

Otázky k rozhovoru

1. Jak můžeme být citliví k postojům jiných lidí, ale zároveň nedělat kompromisy v tom, jak rozumíme učení Písma o úloze římského papežství v posledních dnech?
2. Ve verši Da 11,33 se říká: „Prozíraví v lidu budou poučovat mnohé, ale budou po nějaký čas klesat pod mečem a plamenem, zajetím a loupeží.“ Co tento text hovoří o osudu některých z věrného Božího lidu? Co se z textu dozvídáme o postojích a jednání některých věrných předtím, než podstoupili mučednickou smrt? Co to může říct nám?
3. Ve verši Da 11,36 čteme: „Král bude dělat, co se mu zlíbí, bude se vypínat a činit větším nad každého boha a bude divně mluvit i proti Bohu bohů, co mu nepřísluší, a bude ho provázet zdar, dokud se nedovrší hrozný hněv, neboť rozhodnutí bude vykonáno.“ Koho a co vám tato slova připomínají? (Iz 14,12–17; 2Te 2,1–4)
4. Verše Da 11,27.29 a 35 používají slovní spojení „jistý čas“. Co nám to chce říci o Boží vládě nad dějinami?

Praktický závěr

- Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?

Podněty k modlitbám

- Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.
- Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?
- Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

_____	_____
_____	_____
_____	_____